

J-I-1/1-b

TÜRK

A

ESİN.E

SEM

1974

EDİTİYATI

Aylık Fikir ve Sanat Dergisi

Ey Türk, senin köyün hür bir yuvadır,
Çiftlik değil, yoktur beyi, ağası.
Her köylünün var bir çifti, tarlası,
Öz evinde o, hem bey, hem ağadır.
Ona câmi, mektep, kitap yapınız,
Emin kalır hudutta her kapınız.

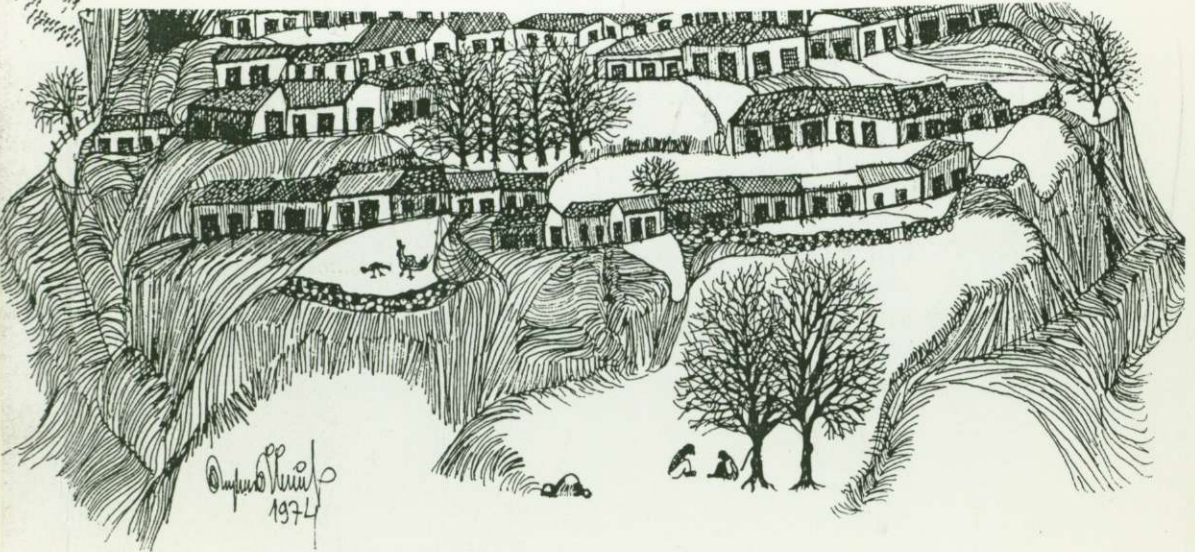
Ziya GÖKALP

SEMÂ'

38

Emel ESİN

Emel Esin
1974

ARALIK 1974/Fiyatı : 500 Krş. 36

DR. EMEL ESİN
KÜTÜPHANESİ

DR. EMEL ESİN
KOLEKSİYONU

BU SAYIDA :

AHMET KABAKLI
MEHMET KAPLAN
CEMİL MERİÇ
BAHATTİN KARAKOÇ
EMEL ESİN
BEŞİR AYVAZOĞLU
NECMETTİN HACIEMİNOĞLU
ZIYA GÖKALP
TURGUT GÜLER
SEVİNÇ ÇOKUM
MALİK AKSEL
İLHAN GEÇER
İNCİ ENGİNÜN
RIZA AKDEMİR
M. FAHRİ OĞUZ
TUNCER BAYKARA
SELÂHADDİN KAPTANAĞASI
VAHAP KABA

Kapak Resmi : Mazlum ÜMİT
(TÜRK EDEBİYATI
DESEN YARIŞMASI
BİRİNCİLİK ÖDÜLÜ)

**TÜRK
EDEBİYATI**

Aylık Fikir ve Sanat Dergisi

Sahibi :

Edebiyat Cemiyeti adına
Başkan : Ahmet KABAKLI

Yazı İşleri Müdürü :

Turgut GÜLER

İdare yeri :

Nuruosmaniye Cad. 17/1
Cağaloğlu — İSTANBUL
☎ : 22 84 63

Her türlü yazışma adresi :

P.K. 2 — İSTANBUL
Havale : Posta Çeki No. 20081868

Fiyatı : 5 TL.

Abone :

Yıllık : 60 TL.
Yurt dışı : 120 TL.
Amerika : 200 TL.

(Öğretmen ve öğrencilere Yıllık 45 TL.)

Reklâm tarifesi :

Tam sayfa : 1500 TL.
1/2 » : 800 »
1/4 » : 500 »

Gönderilen yazılar basılsın basılmıyın
iade edilmez.

Her ayın ilk günleri
İstanbul'da yayımlanır.

Baskı :

Ahmet Sait Matbaası
İSTANBUL

SEMÂ'

Emel ESİN

M. VI. — VII. yüzyıllarda şimalî Çin'de hüküm süren Türk soyundan bir Tabgaç hükümdarı hakkında M. 576 tarihli bir Çin kaynağı şunu anlatıyordu¹. Hükümdâr ve soydaşları, Çin'de bilinmeyen ve hoş görülme- yen bir tarzda, gök âyini sırasında, raks ediyorlardı. Âyinin sonunda, kadın kamlar davullar çalarken, Tabgaçlar, Doğu cihetinde yükselen kurban ta- şına doğru secde etmekte idiler².

Çin'e yabancı gelen bu Tabgaç dinî rakslarının Türk kam âyinleri ile ilgisi olsa gerek. M. 569'da Batı Türk Hakanına Bizans elçisi olarak gelen Adanalı Zemarkhos da, Semerkand'da Gök-Türk kamlarının, davullar ve çingiraklar çalarak, ateş etrafında devrân ettiğini görmüştü.³

Her millet cezbeye kendi uslubunda erer. Hind hakîmi bağdaş kurup heykel gibi hareketsiz vecde varırken, hayâtiyet dolu İç Asya atlı boyları istiğrâki raksda arıyorlardı. Belki, Kâşgarî'nin «çığrı» adını verdiği kâina- tın döner çarkı ile ilgili tasavvurlardan ötürü, Türk kam raksları devrân şeklini alıyordu.

Lâ-dinî rakslarda da devrân edilirdi. M. VI — VII. yüzyıllardan Çin kaynakları⁴ Gök-Türklerin, bir ayak ile, hareketli bir mihver teşkil eden bir top üstünde durarak, muvâzene için kollarını yana kaldırıp, diğer ayak- la fırtına gibi döndüklerini anlatır. Bu raksın Milâd devrinde de mevcut olduğu İç Asya göçebelerinin kadim ili olan Şimalî Çin'de, bir mezar du- varındaki tasvirlerden bilinir.⁵ Rakkas, sağ ayağı ile bir top üzerinde mu- vâzene kurmuş, arkaya doğru uzanan sol ayağı ile ise sanki dönmektedir. Açılmış kollarının yenleri uçuşur gibidir. Rakkasın önünde bir diz üzerine çökmüş musikişinas, davul çalmaktadır. (bakınız : karşı sahifedeki resim.)

Ç OK çeviklik isteyen Gök-Türk raksı ve ona benzer Kengeres ili (Aral gölü ile Semerkand arası) raksları, M. VII - VIII. yüzyıllarda Çin sara- yında da temâşa ediliyordu. Gök-Türk raksı, Çin tarihlerinde adı Çin yazısı ile muharref şekilde, «Ya-loa-şan»⁶ veya «A-lo-şan» diye geçen bir alp ile birlikte anılıyordu. «A-lo-şan» bugünkü Şimalî Çin'deki Gök-Türk boyla- rından birine mensûb, kam ve efsûnkâr olduğu rivâyet edilen bir hatunun

SEMÂ

Enel Elin

oğlu idi. Gök-Türk hatunu bir er oğlu olması için Türklerin savaş mabûdu «A-lo-şan»a yalvarmış ve gebe kalmıştı. Doğum gecesi Türk Hatununun otağında bir ışık belirdi ve bozkırlarda yırtıcı hayvanlar uludu. Müneccimler bir alp doğduğunu bildirdiler. Bu çocuğa savaş mabûdunun adı verildi. «A-lo-şan» Çin hizmetine girerek yüksek mertebeye

varabildi. Fakat M. 752 — 57 arasında, «A-lo-şan» diğer Türk boyları ile birlikte, Çin devletini yıkmaya kalktı. «A-lo-şan»ın da ha pek genç iken, bir gece, Çin fagfuru önünde, «kasırğa gibi dönerek Türk usulünde raksı», Çin'de unutulmaz bir hâtıra bırakmıştı. M. VII — VIII. yüzyıllarda, Çin şâirlerine, genç kızların döne-döne

raksı ilhâm veriyordu. Bir Çin şâiri bu Gök-Türk veya Semerkandlı kızlara şöyle diyordu⁷ :

«Döne-döne raks eden yabancı kızlar!»
«Döne döne raks eden yabancı kızlar!»
«Gönlünüz sanki bir saz, elleriniz sanki birer dümbelek,
Sazlar ve dümbelekler çalınca, kollarınızı açdınız,

